

श्री साईसच्चरित
॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय ४ था ॥

॥ श्री गणेशाय नमः ॥ श्री सरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीकुलदेवतायै नमः ॥
श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः । पूर्वील दो अध्यायीं मंगलाचरण । कथिलें ग्रंथप्रयोजन । अधिकारी अनुबंध
निरुपण । साङ्ग विवरण जाहलें ॥१॥ आतां या संतांचा अवतार । किंनिमित्त ये धरित्रीवर । ऐसें हें काय
कर्म खडतर । जेणें ते अवतरत भूलोकीं ॥२॥ आतां श्रोते महाराज । मी एक तुमचा चरणरज । मज तों
अवधान-कृपेचें काज । मागतां लाज मज नाही ॥३॥ आधींचि गोड संतचरित्र । तैशांत हें तों साईकथामृत
। सेवूनि साईचे अनन्य भक्त । आनंदयुक्त होवोत ॥४॥ ब्राह्मण हेळसिती आश्रम-वर्ण । शूद्र होऊं पाहती
ब्राह्मण । धर्माचार्यांचे मानखंडण । करुं दंडण पाहाती ॥५॥ कोणी न मानी धर्मवचन । घरोघरीं सर्वचि
विद्वान । एकावरती एकाची ताण । मानीना कोण कोणाचें ॥६॥ सेव्यासेव्य भक्ष्याभक्ष्य । आचारविचारीं पूर्ण
दुर्लक्ष । मद्य मांस अवघ्यांसमक्ष । ब्राह्मण प्रत्यक्ष सेविती ॥७॥ घेऊनि धर्माचें पांघरुण । अत्याचार
चालविती आंतून । पंथद्वेष जाती माजून । जन जाजावून जाती जें ॥८॥ ब्राह्मण कंटाळती संध्यास्नाना ।
कर्मठ कंटाळती अनुष्ठाना । योगी कंटाळती जपतपध्याना । संतावतरणा समय तो ॥९॥ जन धन मान पुत्र
दारा । हाचि सुखसर्वस्वा थारा । मानूनि विन्मुख परमार्थविचारा । संत अवतारा तें येती ॥१०॥ आत्यंतिक
श्रेयप्राप्ति । धर्मग्लानि - पार्यीं जें मुकती । करावया धर्मजागृती । संत येती आकारा ॥११॥ आयुरारोग्य -
ऐश्वर्या मुकती । जन शिश्नोदरपरायण बहकती । निजोद्धरण सर्वस्वी हुकती । अवतारा येती तें संत
॥१२॥ व्हावया वर्णाश्रमधर्मरक्षण । करावया अधर्माचे निर्दळण । दीन गरीब दुबळ्यांचे संरक्षण । क्षितीं
अवतरण संतांचें ॥१३॥ संत स्वयें ठार्यींचे मुक्त । दीनोद्धरणीं सदैव उद्युक्त । अवतार तयाचा केवळ परार्थ
। निजस्वार्थ त्यां नाही ॥१४॥ निवृत्तीचा पाया भरती । प्रवृत्तीच्या डोल्हान्याभंवती । परमार्थाचें मंदिर
उभारिती । भक्तां उद्धरिती सहजगती ॥१५॥ धर्मकार्य धर्मजागृती । करुनि अवतारकार्य संपादिती । होतां
निजकार्य-परिपूर्ति । अवतारसमाप्ति करितात ॥१६॥ सकलजगदानंद करु । प्रत्यगात्माचि परमेश्वरु । जो
परमेश्वरु तोचि गुरु । तोचि शंकर सुखकरु ॥१७॥ तोचि तो निरतिशय - प्रेमास्पद । नित्य निरंतर अभेद
। नेणे जो देशकालवस्तुभेद । परिच्छेदातीत जो ॥१८॥ परा पश्यंती मध्यमा वैखरी । वाणी वर्णितां
थकल्या चारी । 'नेति नेती ' ति घेतली हारी । वेदीं चातुरी चालेना ॥१९॥ लाजलीं षटशास्त्रें षडदर्शनें ।
थकलीं पुराणें आणि कीर्तनें । अखेर कायावाचामनें । ठरली नमनेंचि साधनें ॥२०॥ ऐसिया संतसाईचें
चरित्र । लीला जयाच्या अत्यंत विचित्र । परिसोनि जयाच्या कथा पवित्र । पावन श्रोत्र होऊत कां ॥२१॥
तोचि चालक सकलेंद्रियां । बुद्धि देई ग्रंथ रचाया । यथाक्रम चरित्र सुचाया । अनायासें कारण तो ॥२२॥
तो सर्वांचा अंतर्गामी । बाह्याभ्यंतर सर्वगामी । मग हे काळजी करावी कां मी । व्यर्थ रिकामी किमर्थ
॥२३॥ गुण एकेक तयाचे आठवितां । पडे वृत्तीसी ताटस्थता । येईल वाचेसी कैसा तो वर्णितां । दूढ
मौनता तत्कथन ॥२४॥ घ्राणें सुमन हुंगावें । त्वचा शीतोष्ण स्पर्शावें । नयनें सौंदर्यसुख घ्यावें । सुखवावें
आपापणां ॥२५॥ जिह्वा शर्करेचा स्वाद । जाणे परी नेणे अनुवाद । तैसाचि साईगुणानुवाद । करुं विशद
नेणें मी ॥२६॥ सद्गुरुचेचि जंव येई मना । तोचि स्वयें देई प्रेरणा । अनिर्वचनीयाचे निर्वचना ।
स्वजनाकरवीं करवी तो ॥२७॥ हा न केवळ शिष्टाचार । बोल हे न केवळ उपचार । मनोभावाचे हे
उद्गार । अवधानादर प्रार्थितों ॥२८॥ जैसें गाणगापुर नृसिंहवाडी । जैसें औदुंबर वा भिल्लवडी । तैसेंचि

पवित्र गोदेचे थडी । क्षेत्र 'शिरडी' प्रसिद्ध ॥२९॥ गोदावरीचें पवित्र तीर । गोदावरीचें पवित्र नीर ।
 गोदावरीचा शीतसमीर । हीं भवतिमिरनाशक ॥३०॥ गोदावरीचें माहात्म्य रुचिर । प्रख्यात जें अखिल
 जगतीवर । एकाहूनि एक धुरंधर । संतप्रवर तेथें झाले ॥३१॥ अनेक तीर्थे या गोमतीतीरीं । अघविनाशक
 जेथील वारी । भवरोग स्नानें निवारी । पुराणांतरी वर्णिलें ॥३२॥ ते हे गोदा अहमदनगरीं । कोपरगाव
 तालुक्याभीतरिं । कोपरगांवाचिया शेजारीं । मार्ग देई शिरडीचा ॥३३॥ गोदा वळघूनि पैलतीरीं . सुमारे
 तीन कोसांवरी । तांगा प्रवेशतां निमगांवाभीतरिं । समोर शिरडी दिसतसे ॥३४॥ निवृत्ति ज्ञानदेव मुक्ताबाई
 । नामा जनी गोरा गोणाई । तुका नरहरी नरसीभाई । सजन कसाई सांवता ॥३५॥ पूर्वी संत होऊनि गेले
 । सांप्रतही ते बरेचि झाले । वसुधैवकुटुंबी भले । आधार रंजल्यागांजल्याचे ॥३६॥ रामदास संतप्रवर ।
 सोडूनियां गोदावतीर । प्रकट झाले कृष्णातटाकावर । जगदुद्धाराकारणें ॥३७॥ तैसेचि हे योगेश्वर साई ।
 महान शिरडीची पुण्याई । जगदुद्धाराचिये पायीं । गोदेठायी अवतरले ॥३८॥ परीस लोहा दे कनकस्थिती
 । तया परिसा संतां उपमिती । संतांची परी अलौकिक कृति । निजरुप देती भक्तांतें ॥३९॥ सांडूनियां
 भेदभाव । स्थिरचर अवघें ब्रह्मस्वभाव । आपणांसी हें विश्वविभव । अखंड वैभव ब्रह्माचें ॥४०॥ ऐसें
 अखिल विश्व जेव्हां । मीच मी हें प्रबोधेल तेव्हां । मग त्या सुखाचा काय सुहावा । परम सद्भावा पावेल
 ॥४१॥ ऐसें मी पण जेव्हां पावावें । वैर तें करावें कोणासवें । किमर्थ वा कवणासी भ्यावें । अन्यचि ठावें
 जंव नाही ॥४२॥ दामाची जैसे मंगळवेढीं । समर्थ रामदास सज्जनगडीं । नृसिंहसरस्वती जैसे वाडीं ।
 तैसेचि शिरडीं साईनाथ ॥४३॥ परम दुर्घट आणि दुस्तर । जिंकिला जयानें हा संसार । शांति जयाचा
 अलंकार । मूर्त भांडार ज्ञानाचें ॥४४॥ वैष्णवाचें हें माहेरघर । उदारांचा हा उदार । परमार्थ-कर्णाचा
 अवतार । साराचें सार हा साई ॥४५॥ प्रीति नाही नाशिवंती । आत्मस्वरुपी रंगली वृत्ति । लक्ष एक
 परमप्राप्तीं । काय ते स्थिति वर्णावी ॥४६॥ ऐहिकाचा न उत्कर्षापकर्ष । आमुत्रिकाचा न हर्षामर्ष । अंतरंग
 निर्मल जैसा आदर्श । वाचा वर्षत अमृत सदा ॥४७॥ राजा रंक दरिद्री दीन । जयाचे दृष्टीं समसमान ।
 स्वयं ठावा न मानापमान । भूतीं भगवान भरलेला ॥४८॥ जनासवें बोले चाले । पाही मुरळ्यांचे नाच चाले
 । गज्जल गाणें ऐकतां डोले । रेस न हाले समाधि ॥४९॥ 'अल्ला' नामाची जया मुद्रा । जग जागतां जया
 ये निद्रा । जागे जगासी लागतां तंद्रा । शांत समुद्रासम उदर ॥५०॥ आश्रम-निश्चय कांहीं नकळे । कांहीं
 निश्चित कर्मा नातळे । बहुधा बैसल्या ठायींचा न ढळे । व्यवहार सगळे जो जाणे ॥५१॥ दरबाराचा बाह्य
 थाट । गोष्टी सांगे तीनशें साठ । ऐसा जरी नित्याचा थाट । मौनाची गांठ सोडीना ॥५२॥ भिंतीस टेकूनि
 उभे असती । सकाळ दुपारा फेरी फिरती । लेंडीवरी वा चावडीस जाती । आत्मस्थिति अखंड ॥५३॥ न
 जाणूं कवण्या जन्मांतरीं । कवण्या प्रसंगी कवण्या अवसरिं । केलें म्यां तप कैशियापरी । घेतलें पदरीं
 साईनें ॥५४॥ हें काय म्हणावें तपाचें फळ । तरी मी तों जन्माचा खळ । साईच स्वयें दीनवत्सल । कृपा
 ही निश्चळ तयाची ॥५५॥ सिद्धकोटींत जरी जनन । साधकाऐसें तयाचें वर्तन । वृत्ति निरभिमान अतिलीन
 । राखी मन सकाळांचें ॥५६॥ नाथांहीं जैसे पैठण । ज्ञानदेवांहीं आळंदी जाण । तैसेचि साईनीं शिरडी -
 स्थान । महिमासंपन्न केलें कीं ॥५७॥ धन्य शिरडीचे तृण पाषाण । अनायासें जयां अनुदिन । घडलें
 बाबांचें चरणचुंबन । पदरजधारण मस्तकी ॥५८॥ शिरडीच आम्हां पंढरपूर । शिरडीच जगन्नाथ
 द्वारकानगर । शिरडीच गया काशी विश्वेश्वर । रामेश्वरही शिरडीच ॥५९॥ शिरडीच आम्हां बद्रिकेदार ।
 शिरडीच नाशिक - त्र्यंबकेश्वर । शिरडीच उज्जयिनी महाकालेश्वर । शिरडीच महाबलेश्वर गोकर्ण ॥६०॥
 शिरडींत साईचा समागम । तोचि आम्हां आगम निगम । तोचि सकळ संसारोपशम । अत्यंत सुगम परमार्थ
 ॥६१॥ समर्थ साईचें जें दर्शन । तेणेंचि आम्हां योगसाधन । करितां तयांसीं संभाषण । होय क्षालन पापाचें

॥६२॥ तयांचें जें चरणसंवाहन । तेंचि आम्हां त्रिवेणीस्नान । तयांचे चरणतीर्थसेवन । तेंचि निर्मूलन
वासनांचे ॥६३॥ तयांचें जे आज्ञापण । तेंचि आम्हां वेदवचन । तयांच्या उदी-प्रसादाचें सेवन । पुण्यपावन
सर्वार्थी ॥६४॥ साईचि आम्हां परब्रह्म । साईचि आमुचा परमार्थ परम । साईचि श्रीकृष्ण श्रीराम ।
निजाराम श्रीसाई ॥६५॥ साई स्वयें द्वंद्वातीत । कधीं न उद्विग्न वा उल्लसित । सदैव निजस्वरूपीं स्थित ।
सदोदित सन्मात्र ॥६६॥ शिरडी केवळ केंद्रस्थान । क्षेत्र बाबांचें अति विस्तीर्ण । पंजाब कलकत्ता
हिंदुस्थान । गुजराथ दख्खन कानडा ॥६७॥ शिरडीची साईची समाधि । तिचि अखिल संतांची मांदी ।
जेथील मार्ग क्रमितां प्रतिपदीं । तुटते ग्रंथी जीवाची ॥६८॥ सार्थक जन्मा आलियांचें । केवळ समाधिदर्शन
साचें । मग सेवेसी जयांचें आयुष्य वेंचे । भाग्य तयांचें काय वानूं ॥६९॥ मशीद आणि वाडियांवरी । सुंदर
निशाणांच्या हारी । फडकती उंच गगनोदरीं । पालवती करीं भक्तांसी ॥७०॥ बाबा महंत प्रसिद्धकीर्ति ।
गांवोगावीं पसरली महती । कोणी तयां सत्श्रद्धा नवसिती । दर्शनं निवती जन कोणी ॥७१॥ कोणाचें
कैसेंहि मनोगत । असो बुद्धि शुद्ध वा कुत्सित । दर्शनमात्रेंचि निवे चित्त । जन विस्मित अंतरीं ॥७२॥
पंढरींत विडल रखुमाई । यांच्या दर्शनीं जी नवलाई । तेंचि विडलदर्शन देई । बाबा साई शिरडींत ॥७३॥
कोणासी वाटल्या ही अतिशयोक्ति । ऐकावी गौळीबुवांची उक्ति । जयासी दृढ विडलाची भक्ति । संशयनिवृत्ति
होईल ॥७४॥ पंढरीचे हे वारकरी । जैसी वर्षासी पंढरीची फेरी । तैसीची करिती हे शिरडीची वारी । प्रेम
भारी बाबांचें ॥७५॥ गर्दभ एक बरोबर । शिष्य एक साथीदार । जिद्धा 'रामकृष्णहरि' गजर । करी
निरंतर बुवांचे ॥७६॥ पंचाण्व त्रीं वर्षे वयास । चातुर्मासीं गंगातटनिवास । पंढरपुरीं अष्ट मास । भेटी
वर्षास बाबांची ॥७७॥ बाबांकडे पहात पहात । म्हणावें यांनीं होऊनि विनत । हाचि तो मूर्त पंढरीनाथ ।
अनाथनाथ दयाळ ॥७८॥ धोत्रें नेसूनि रेशीमकानी । होतील काय संत कोणी । करूं लागती हाडांचे मणी
। रक्तांचें पाणी निजकष्टें ॥७९॥ फुकाचा काय होईल देव । हाचि हो प्रत्यक्ष पंढरीराव । जग वेडें रे वेडें
हा दृढ भाव । ठेवूनि देव लक्षावा ॥८०॥ जया पंढरीनाथाची भक्ति । ऐसिया भगवद्भक्ताची हे उक्ति । तेथ
मज पामराचा अनुभव किती । श्रोतां प्रतीती पहावी ॥८१॥ नामस्मरणी मोठी प्रीती । 'अल्ला-मालीक'
अखंड वदती । नामसप्ताह करवूनि घेती । दिवस राती सन्मुख ॥८२॥ आज्ञा एकदां दासगणूला ।
नामसप्ताह मांडावयाला । होतां गणुदास वदती तयांला । विडल प्रकटला पाहिजे ॥८३॥ बाबा तंव छातीस
हात लाविती । दासगणूसी निक्षुनि वदती ॥ "हो हो प्रकटेल विडलमूर्ति । भक्त भावार्थी पाहिजे ॥८४॥
डाकुरनाथाची डंकपूरी । अथवा विडलरायाची पंढरी । ती हीच रणछोड द्वारकानगरी । जाणें न दूरी
पहावया ॥८५॥ विडल काय एकांतीचा उठून । येणार आहे दुसरा कुठून । भक्तप्रेमें उत्कटून । एथेंही
प्रकटून राहील ॥८६॥ पुंडलिकें वडिलांची सेवा । करुनि भुलविलें देवाधिदेवा । पुंडलिकाच्या त्या
भक्तिभावा । विटे विसांवा घेतला" ॥८७॥ असो होतां सप्ताहाची समाप्ति । झाली म्हणती दासगणूप्रती ।
शिरडीस विडलदर्शनप्राप्ती । ही घ्या प्रतीती बाबांची ॥८८॥ एकदां काकासाहेब दीक्षित । नियमानुसार
प्रातःस्नात । असतां आसनस्थित ध्यानस्थ । दर्शन पावत विडलांचें ॥८९॥ पुढें जातां बाबांचे दर्शना ।
नवल बाबा पुसती तयांना । "विडलपाटील आला होतांना । भेट झालीना तयाची ॥९०॥ मोठा पळपुट्या
बरें तो विडल । मेख मारुनि करीं त्या अढळ । दृष्टि चुकवूनि काढील पळ । होतां पळ एक दुर्लक्ष"
॥९१॥ हा तों प्रातःकाळीं प्रकार । पुढें जेव्हां भरली दुपार । पहा आणिक प्रत्यंतर । विडलदर्शनसोहळा
॥९२॥ पंढरपुरच्या विठोबाच्या । छब्या पांचपंचवीस साच्या । घेऊनि कोणी बाहेरगांवींचा । विकावयाच्या
इच्छें ये ॥९३॥ सकाळीं ध्यानीं आली जी मूर्ती । तिचेचीच संपूर्ण होती प्रतिकृती । पाहूनि दीक्षित विस्मित
चित्ती । बोल आठवती बाबांचे ॥९४॥ दीक्षित तंव अतिप्रीतीं । विकणारासी मोल देती । छबी एक विकत

घेती । भावें लाविती पूजेसी ॥१५॥ विड्डलपूजनीं साईचा आदर । आणि एक कथानक सुंदर । परिसा बहु श्रवणमनोहर । आनंदनिर्भर मानसें ॥१६॥ भगवंतराव क्षीरसागर । वडील विड्डलभक्तप्रवर । पंढरपुरासी वारंवार । फेरी वरचेवर करीत ॥१७॥ घरांत होती विड्डलमूर्ति । वडील पंचत्व पावल्यावरती । जाहली पूजानैवेद्यसमाप्ति । श्राद्धतिथीही राहिली ॥१८॥ नाही वारीची कथावार्ता । भगवंतराव शिर्डीसी येतां । बाबा आठवूनि तयाचा पिता । म्हणती 'तो होता दोस्त माझा ॥१९॥ हा त्या माझ्या स्नेहाचा सुत । म्हणूनि यासी मीं आणिला खेंचीत । नाही कधीं हा नैवेद्य करीत । उपाशी ठेवीत मजलाही ॥१००॥ विड्डलासही ठेवी उपाशी । म्हणूनि शिरडीसी आणिलें यासी । आतां देईन आठवणीसी । लावीन पूजेसी याजला'' ॥१०१॥ एकदां पर्वविशेष जाणून । करावें प्रयागतीर्थीं स्नान । दासगणूचें जाहलें मन । आले आज्ञापन घ्यावया ॥१०२॥ बाबा देती प्रत्युत्तर । नलगे तदर्थ जाणें दूर । हेंचि आपुलें प्रयागतीर । विश्वास धर दृढ मनीं ॥१०३॥ खरेंचि सांगावें काय कौतुक । बाबांचे चरणीं ठेवितां मस्तक । उभयांगुष्ठीं निथळले उदक । गंगायमुनोदक पाझरलें ॥१०४॥ पाहूनियां तो चमत्कार । दासगणूसी आला गहिवर । काय बाबांचा महदुपकार । फुटला पाझर नयनांसी ॥१०५॥ वैखरीसी चढलें स्फुरण । प्रेम आलें उचंबळून । अगाध शक्ति अघटित लीला वर्णन । करुन समाधान पावले ॥१०६॥ दासगणूचें पद हें गोड । वेळींच पुरावें श्रातेयांचें कोड । म्हणोनि त्या प्रासादिक पदाची जोड । देवोनि ही होड पुरवितों ॥१०७॥

(पद)

अगाध शक्ति अघटित लीला तव सद्गुरुराया । जडजीवातें भविं ताराया तूं नौका सदया ॥११॥
वेणीमाधव आपण होऊनि प्रयाग पद केलें । गंगा यमुना द्वय अंगुष्ठीं प्रवाह दाखविले ॥१२॥
कमलोद्भव कमलावर शिवहर त्रिगुणात्मक मूर्ती । तूंचि होउनी साइसमर्था विचरसी भूवरती ॥१३॥
प्रहर दिसाला ब्रह्मासम तें ज्ञान मुखें वदसी । तमोगुणाला धरुनि रुद्ररूप कधिं कधिं दाखविसी ॥१४॥
कधीं कधीं श्रीकृष्णासम त्या बाललिला करिसी । भक्तमनासी सरस करुनी मराळ तूं बनसी ॥१५॥
यवन म्हणावें तरी ठेविसी गंधावर प्रेमा । हिंदु म्हणूं तरि सदैव वससी मशिर्दित सुखधामा ॥१६॥
धनिक म्हणावें जरी तुला तरि भिक्षाटण करिसी । फकिर म्हणावें तरी कुबेरा दानें लाजविसी ॥१७॥
तवौकसातें मशिद म्हणूं तरि वन्ही ते ठाया । धुनित सदा प्रज्वळीत राहे उदि लोकां द्याया ॥१८॥
सकाळपासुनि भक्त साबडे पूजन तव करिती । माध्यान्हीला दिनकर येतां होत असे आरती ॥१९॥
चहुं बाजूंना पार्षदगणसम भक्त उभे राहती । चौरि चामरें करीं धरुनी तुजवर ढाळीती ॥२०॥
शिंंग कड्याळें सूर सनय्या दणदणतें घंटा । चोपदार ललकारति द्वारीं घालुनियां पट्टा ॥२१॥
आरतिसमयीं दिव्यासनिं तूं कमलावर दिससी । प्रदोषकाळीं बसुनि धुनिपुढें मदनदहन होसी ॥२२॥
अशा लीला त्या त्रयदेवांच्या प्रत्यहिं तव ठायी । प्रचीतीस येताती अमुच्या हे बाबा साई ॥२३॥
ऐसें असतां उगीच मन्मन भटकत हें फिरतें । आतां विनंती हीच तुला बा स्थिर करीं त्यातें ॥२४॥
अधमाधम मी महापातकी शरण तुझ्या पायां । आलों निवारा दासगणूचे त्रिताप गुरुराया ॥२५॥
असो अघोर पापें धुवाया । जन जातां गंगेच्या ठाया । गंगा लागे संतांचे पाया । निवारावया निजपापें ॥२६॥
सोडूनियां चरणा पवित्रा । न लगे गंगा - गोदा - यात्रा । भावें परिसा या संतस्तोत्रा । गोड चरित्रा साईच्या ॥२७॥
जैसा गोणाईस भीमरथींत । तमालास भागीथींत । नामा कबीर शिंपाल्याआंत । सुदैवे प्राप्त जाहले ॥२८॥
तैसेचि हे श्रीसाईनाथ । तरुण सोळा वर्षांचे वयांत । निंबातळीं शिरडी गांवांत । प्रथम भक्तार्थ प्रकटले ॥२९॥
प्रकटतांचि ब्रह्मज्ञानी । नाहीं विषयवासना स्वप्नीं । माया त्यागिली लार्थें

हाणूनी । मुक्ती चरणीं विनटली ॥१९२॥ जन्म बाबांचा कोण्या देशीं । अथवा कोण्या पवित्र वंशी । कोण्या
मातापितरांच्या कुशीं । हें कोणासी ठावें ना ॥१९३॥ ठावी न कोणा पूर्वावस्था । कोण तो तात वा कोण
माता । थकले समस्त पुसतां पुसतां । कोणा न पत्ता लागला ॥१९४॥ सोडूनि माता पितर आप्त ।
गणगोत आणि जात पात । त्यागूनि सकल संसारजात । प्रकटला जनहितार्थ शिरडींत ॥१९५॥ शिरडीसी
एक वृद्ध बाई । नाना चोपदाराची आई । कथिती झाली परम नवलाई । बाबा साईचरिताची ॥१९६॥ म्हणे
आरंभी हें पोर । गोरें गोमटें अति सुंदर । निंबातळीं आसनीं स्थिर । प्रथम दृग्गोचर जाहलें ॥१९७॥
पाहूनि सुंदर बाळरूप । लोकां मनी विस्मय अमूप । कोंवळ्या वयांत खडतर तप । शीत आतप समसाम्य
॥१९८॥ वय कोंवळें नवल स्थिती । ग्रामस्थ सकळ विस्मय पावती । गांवगांवींचे लोक येती ।
दर्शननिमित्ती मुलाच्या ॥१९९॥ दिवसा नव्हे कोणाची संगती । रात्रीसी नाही कोणाची भीती । आली
कोटूनि ही बालमूर्ति । आश्चर्य चितीं सकळिकां ॥२०॥ रुपरेखा अतिगोजिरी । पाहतां प्रेम दाटे अंतरीं ।
नाहीं कुणाचे घरीं ना दारीं । लिंबाशेजारी अहर्निश ॥२१॥ जो तो करी आश्चर्य थोर । ऐसें कैसें तरी हें
पोर । वय कोंवळें रुप मनोहर । राही उघड्यावर रात्रंदिन ॥२२॥ बाह्यात्कारीं दिसे पोर । परी कृतीनें
थोरांहुनी थोर । वैराग्याचा पूर्णावतार । आश्चर्य फार सकळिकां ॥२३॥ एके दिवशीं नवल झालें ।
खंडोबारे वारें आलें । दोघे चौघे घुमूं लागले । पुसूं लागले जन प्रश्न ॥२४॥ कोणा सभाग्याचें हें पोर
कोटूनि कैसें हें आलें इथवर । देवा खंडोबा तूं तरी शोध कर । प्रश्न विचारीत तें एक ॥२५॥ देव म्हणे
जा कुदळी आणा । दावितों ते जागीं खणा । लागेल या पोराचा ठिकाणा । कुदळी हाणा ये जागीं ॥२६॥
मग तेथेचि त्या गांवकुसाजवळी । त्याच निंबवृक्षाचे तळीं । मारितां कुदळीवरी कुदळी । विटा ते स्थळीं
आढळल्या ॥२७॥ पुरा होतांच विटांचा थर । जात्याची तळी सारितां दूर । दृष्टीस पडलें एक भुयार ।
समया चार जळती जें ॥२८॥ चुनेगच्ची तें तळघर । गोमुखी पाट माळ सुंदर । देव म्हणे बारा वर्षे हा
पोर । तप आचरला ये स्थळीं ॥२९॥ मग जन सर्व आश्चर्य करिती । खोदखोदूनि पोरास पुसती । पोर
तो बारा मुलखाचा गमती । कथा भलतीच सांगितली ॥३०॥ म्हणे हें माझ्या गुरुचें स्थान । अति पवित्र हें
माझें वतन । आहे तैसेंचि करा हें जतन । माना मद्रचन एवढें ॥३१॥ बाबा झाले ऐसे बोलते । कथिते
झाले श्रवण करिते । बाबा वदले तें वदले भलतें । ऐसी ही वळते जिह्वा कां ॥३२॥ आश्चर्य वाटे माझेंचि
मज । बाबांविषयी हा कां समज । परी तो आतां पडला उमज । असेल सहज विनोद कां ॥३३॥ बाबा
मूळचेचि विनोदप्रिय । असेलही भुयार त्यांचेंच आलय । परी गुरुचें म्हणतां काय जाय । महत्त्व काय वेंचे
कीं ॥३४॥ असो बाबांच्या आज्ञेवरुन । पूर्वीप्रमाणें विटा लावून । भुयार टाकिलें बंद करुन ।
निजगुरुस्थान म्हणून तें ॥३५॥ जैसा अश्वत्थ वा औदुंबर । तैसाचि बाबांस तो 'निंबतरुवर' । प्रीति फार
त्या निंबावर । अति आदर तयांचा ॥३६॥ म्हाळसापति आदिकरुन । जुने शिरडीचे ग्रामस्थ जन ।
बाबांच्या गुरुचें हें समाधिस्थान । म्हणूनि वंदन त्या करिती ॥३७॥ तया समाधिसन्निधानीं । द्वादश वर्षे
मौन धरोनी । तपश्चर्या के ली बाबांनीं । प्रशिध्द जनीं ही वार्ता ॥३८॥ समाधि आणि निंबसमेत ।
चौफेर जागा घेऊनि विकत । साठे साहेब बाबांचें भक्त । चौसोपी इमारत उठविती ॥३९॥ हीच इमारत
वाडा हाच वाडा । यात्रेकरुंचा मूळ आखाडा । आलिया गेलियांचा राडा । एकचि गाढा ते स्थानीं ॥४०॥
बांधिला साठ्यांनीं निंबास पार । माड्या काढिल्या दक्षिणोत्तर । उत्तरेचा जिना तयार । करितां हें भुयार
दाखविलें ॥४१॥ जिन्त्याखाली दक्षिणाभिमुख । कोनाडा एक आहे सुरेख । तेथेंचि पारावर तयासन्मुख ।
भक्त उदङ्मुख बैसती ॥४२॥ 'गुरुवार आणि शुक्रवारीं । सूर्यास्तीं सारवूनियां वरी । ऊद जाळील जो
क्षणभरी । देईल श्रीहरि सुख तया' ॥४३॥ ही अतिशयोक्ति किंवा खरें । साशंक होतील श्रोत्यांची अंतरें

। परी हीं साईंमुखींची अक्षरें । श्रवणद्वारें परिसिलीं ॥१४४॥ नाहीं माझिया पदरचें विधान । शंका न धरा
अणुप्रमाण । प्रत्यक्ष ज्यांनीं केलें हें श्रवण । ते आज विद्यमान असती कीं ॥१४५॥ पुढें झाला दीक्षितांचा
वाडा । सोय झाली प्रशस्त बिन्हाडां । अल्पकालांत तेथेंचि पुढां । दगडी वाडाही ऊठला ॥१४६॥ दीक्षित
आधींच पुण्यकीर्ति । भावार्थाची ओतीव मूर्ति । आंग्लभूमीचे यात्रेस जाती । तेथ रोविली निजबीज ॥१४७॥
येथें श्रोते घेतील शंका । सोडूनि मथुरा काशी द्वारका । धर्मबाह्य जी आंग्लभूमिका । परमार्थदायका कैसी
पां ॥१४८॥ श्रोत्यांसी शंका ही साहजिक । निरसतां ती वाटेल कौतुक । विषयांतर घडेल अल्पक । क्षमा
सकळिक करितील ॥१४९॥ काशी प्रयाग बदरिकेदार । मथुरा वृंदावन द्वारकापुर । इत्यादि यात्रा
पुण्यनिकर । पदरीं पूर्वीच तयांचे ॥१५०॥ शिवाय वडिलांची पुण्याई । धन्य भाग्याची अपूर्वाई । सर्व
पूर्वार्जिताची भरपाई । जाहलें साईदर्शन ॥१५१॥ या दर्शना आदिकारण । प्राक्तनींचें पांगुळपण ।
आंग्लभूमींत असतां जाण । पाय निसरुन जें आले ॥१५२॥ दिसाया दिसला जरी कुयोग । तरी परिपाकें
गुरुपुष्ययोग । तें फळला सदुद्योग । अलभ्य संयोग साईचा ॥१५३॥ चांदोरकरांची गांठ पडली ।
साईची कीर्ति कर्णी आली । म्हणती पहा दर्शन - नव्हाळी । जाईल पांगुळीक तत्काळ ॥१५४॥ परी हा
पायांचा लंगडेपणा । दीक्षित न मानीत उणेपणा । खरा लंगडेपणा तो मना । घालवा म्हणाले साईस
॥१५६॥ एकोणीशें नऊ सन । महिना नोव्हेंबर तारीख दोन । दीक्षितांसी तें पुण्यपावन । साईदर्शन आरंभीं
॥१५७॥ मग ते पुढें त्याच वर्षी । पुनश्च गेले डिसेंबर मासी । शिरडीस श्रीच्या पुनर्दर्शनासी । व्हावें
रहिवासी मन झालें ॥१५८॥ काढावे पंचवीस शेअर । बांधावें एक पत्र्याचें छप्पर । यात्रेकरुंसही सोईस्कर
। प्रथम विचार हा स्फुरला ॥१५९॥ पुढें बांधावा एक वाडा । ऐसा जाहला मनाचा धडा । पुढील वर्षीच
मुहूर्तमेढा । निक्षेप दगडासी पायाच्या ॥१६०॥ नऊ डिसेंबर तो दिन । बाबाचें घेतलें अनुमोदन । तोचि
सुमुहूर्त मानून । पायाबंधन सारिलें ॥१६१॥ बोलावूनही येणार नव्हे ते । दीक्षितांचे बंधूही तेथें । ते
दिवशीं त्याच मुहूर्त । आलेही होते आधीच ॥१६२॥ श्रीयुत दादासाहेब खापर्डे । पूर्वीच आले होते सडे ।
परवानगी मागतां बाबांकडे । कोण सांकडें तयांला ॥१६३॥ परी खापर्ड्यातें घरीं जावया । दीक्षितांतें पाया
घालावया । जाहल्या या आज्ञा उभयां । दहा डिसेंबर या दिनीं ॥१६४॥ आणखी या दिवसाची महती ।
चावडीची जी शेजारती । तीही याच दिवसापासूनि करती । परम भक्तिप्रीतीयुत ॥१६५॥ पुढें सन
एकूणीसशें अकरा । रामनवमीचा मुहूर्त बरा । साधूनि गृहप्रवेश-संस्कारा । विधिपुरःसर सारिलें ॥१६६॥
पुढें श्रीमंत बुट्टींचा इमला । अलोट पैका खर्ची घातला । देहही बाबांचा तेथ विसवला । पैका लागला
सार्थकी ॥१६७॥ वाडे झाले तीन आतां । जेथें पूर्वी एकही नव्हता । आरंभीं साठ्यांचे वाड्याची उपयुक्तता
। फारचि समस्तां जाहली ॥१६८॥ आणिक एक या वाड्याची महती । आरंभीं याच स्थानावरती ।
फुलझाडांची बाग होती । निर्मिली निजहस्तीं बाबांनीं ॥१६९॥ बागेची या अल्प कथा । पुढील अध्यायीं
येईल वर्णित । हेमाड साईचरणीं माथा । ठेवी श्रोतांसमवेत ॥१७०॥ वामन तात्या घडे पुरवीत । साई
समर्थ पाणी शिपीत । उखर जागीं बाग उठवीत । पुढें ते गुप्त जाहले ॥१७१॥ पुढें औरंगाबादेपार्शीं ।
चांद पाटील भेटले त्यांसी । लग्नाचिया वन्हाडासी । आले शिरडीसी मागुते ॥१७२॥ पुढें देवीदासाची भेट
। पडली जानकीदासाची गांठ । गंगागीरांची दृष्टादृष्ट । मिळालें त्रिकूट शिरडींत ॥१७३॥ मोहिदीनासवें
कुस्ती । तेथुनि मग मशिदीं वस्ती । जडली डेंगळयालागीं प्रीती । भक्त भोवतीं मिळाले ॥१७४॥ या सर्व
कथा-वार्तांचे कथन । होईल पुढील अध्यायीं श्रवण । आतां हेमाडसाईसी शरण । घालीत लोटांगण अनन्य

॥१७५॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते । भक्तहेमाडपंतविरचिते । साईसमर्थसच्चरिते । साईसमर्थावतरणं नाम
चतुर्थोध्यायः संपूर्णः ॥

श्रीसद्गुरुसाईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥